

ТЕРІ, ОНЫҢ ҚҰРЫЛЫСЫ, ҚЫЗМЕТІ, ГИГИЕНАСЫ.

ЖОСПАР

- 1.Терінің құрылысы.
- 2.Терінің сезімталдығы.
- 3.Терінің гигиенасы.
- 4.Терінің қызметі.

ТЕРІ

- **Тері** - адам денесінің сыртқы жабыны. Тері ағзада әр түрлі қызмет атқарады. Ішкі мүшелерді сыртқы ортаның механикалық әсерінен (соғылудан, жарақаттанудан) қорғайды. Тері микробтарды, еріген улы және зиянды заттарды өткізбей қорғаныштық қызмет атқарады. Тері ағзадағы зат алмасу үдерісіне қатысады. Негізінен су мен жылу алмасуда маңызы бар. Сыртқы ортаның температурасы қаншалықты ауытқығанымен, адамның дене температурасы үнемі тұрақты болады. Дене температурасының үнемі тұрақты деңгейде болуын қамтамасыз ететін физиологиялық үдерістерді *жылу реттелу* дейді.

-
- Адам терісі негізінен үш қабаттан тұрады. Терінің сыртқы қабаты - *эпидермис* (лат. ері - сырты, үсті, *derma* - тері), ортаңғы қабаты - *нағыз тері* (дерма), ішкі қабаты - *шелді қабаты* деп аталады. Соңғы кезде шелді қабатпен нағыз тері қабатын біріктіріп, бір қабат деп санауда.
 - Терінің эпидермис қабаты - көп қабатты жалпақ эпителий (жабын) ұлпасынан тұрады. Оның қалыңдығы атқаратын қызметіне сәйкес түрліше болады. Үнемі механикалық күш түсетін жерлерде (алақанда, табанда) эпидермис едәуір қалың (0,5-2,3 мм). Көкіректе, құрсақта, санда, білекте, мойында эпидермис қабатының қалыңдығы 0,02—0,05 мм-ден аспайды.

-
- **Тері** - ағза мен қоршаған ортаны байланыстырушы мүше. Терінің қызметі денеміздегі барлық мүшелер жүйесінің қызметімен тығыз байланысты. Мүшелердің, мүшелер жүйесінің қызметінің бұзылуы теріден айқын байқалады. Мысалы, терінің қызаруы, қышуы, бөртуі, т. б.

ТЕРІНІҢ СЕЗІМТАЛДЫҒЫ

- *Терінің сезімталдығы* онда орналасқан сезімтал жасушалармен және жүйке ұштары – *рецепторлармен* байланысты.
- Тері тіршілік үшін **D дәруменін** өндіреді. Күн сәулесінің әсерінен *D дәруменінің* синтезі жүзеге асады. Оған құрамында **меланин** бар эпидермистің тірі жасушалары жауап береді.
- *Қор жинау қызметі* – қоректік заттарды жинау терінің үшінші қабатында – май жасунығында жүзеге асырылады. Бұл жерде ағзаның май, дәнекер ұлпасының жасушалары түрінде энергетикалық қор сақталады.

ТЕРІ ҚҰРЫЛЫСЫ

Мүйізді қабат
Эпидермис
Емізікшелі
қабат
Дерма

Гиподерма

Май бездері

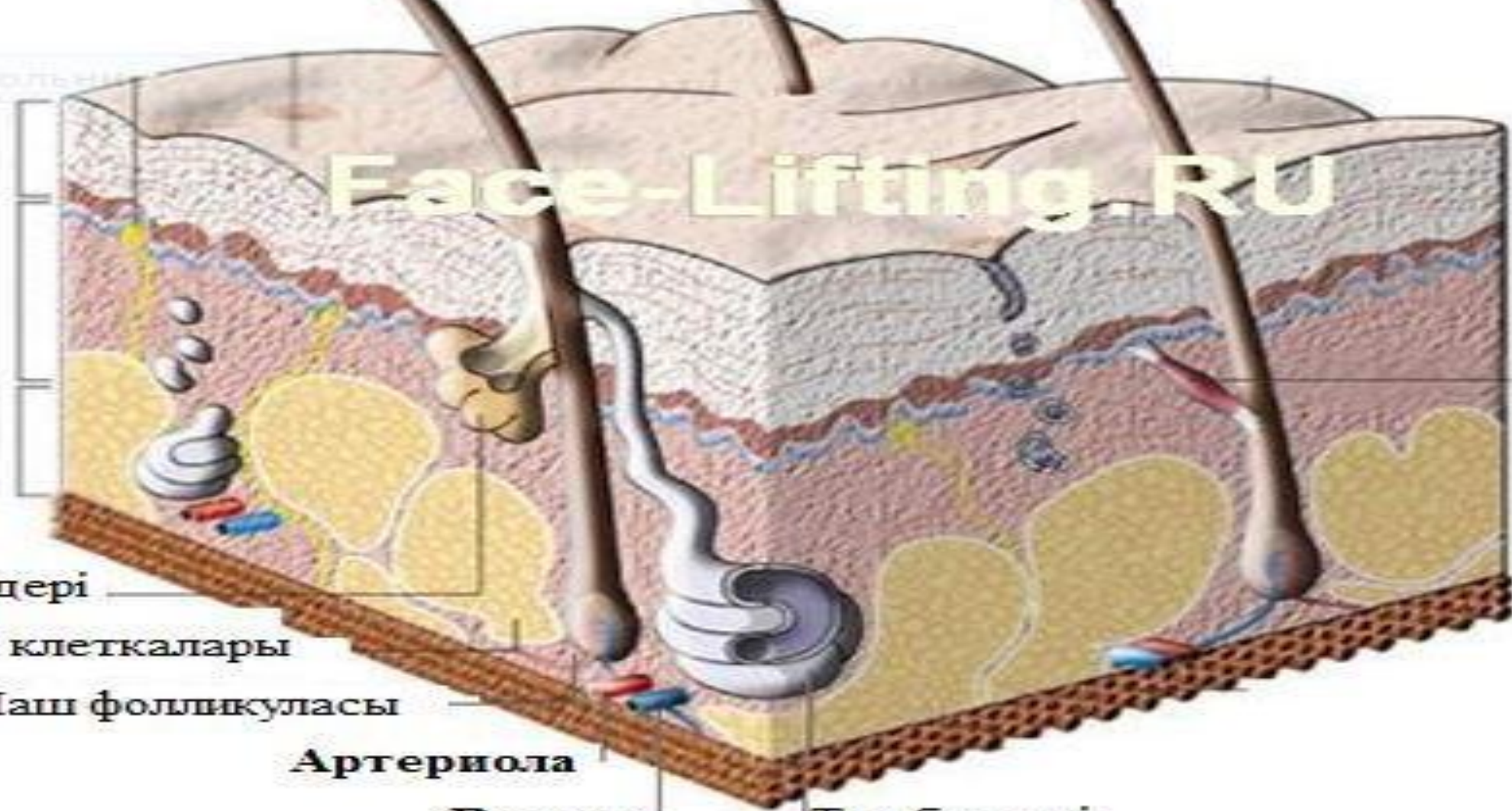
Май клеткалары

Шаш фолликуласы

Артериола

Венула

Тер бездері

ТЕРІНІҢ ГИГИЕНАСЫ

- **Терінің гигиенасы.** Терінің және оның қосалқы бөліктерінің (шаш, тырнақ) тазалығына үнемі көңіл бөлініп тұруы қажет. Тері ластанса (кірлесе) түрлі аурулардың пайда болуына әсер етеді. Сондықтан теріні, шашты күніне арнайы сұйық сабынмен (шампунь), түрлі иіс сабынмен жуып тұру қажет. Қол мен аяқтың тырнақтарын өсірмей алып тұруды да ұмытпаңдар!
Терінің тазалығына түрлі аурулардың таралмауына киетін киімдердің де әсері бар. Ауа өткізбейтін аяқ киімдер, жасанды матадан тігілген киімдер теріге зиянды әсер етеді.
Тері күйгенде көрсетілетін алғашқы жәрдем. Терінің күйюі өртке, кей бір химиялық заттарға, күнге де байланысты. Терінің күйген жерін суық сумен шайып, марганцовканың әлсіз ерітіндісімен сүртеді. Егер күйген теріде күлдіреген көпіршік пайда болса, оны жаруға болмайды. Көпіршік жарылғаннан кейін ғана әр түрлі жақпамай жағып таңуға болады. Өте қатты күйген теріге таза таңғыш салып, емханаға жеткізу керек. Қышқылға күйген тері алдымен таза сумен, артынан екі пайыздық сода ерітіндісімен жуылады.
Тері ауруларынан сақтану. Теріде көп таралған аурудың бірі – теміртеккі (лишай). Бұл аурудың көбіне паразит саңырауқұлақтар таратады. Теміртеккі шыққан жердегі шаш түседі. Теміртеккі ауруы жұқпалы. Әр адам өз жеке басының тазалығына мұқият көңіл бөлуі тиіс.
Теріде болатын аурудың тағы бір түрі – қышыма қотыр(чесотка). Бұл ауруды өте ұсақ қотыр кене таратады. Ол саусақтардың арасында, тақымда тері астында тіршілік етеді. Қышыма қотыр ауруы да жұқпалы, сондықтан дәрігерге көріну қажет. Әр адам жеке басының тазалығын сақтауы тиіс.
Қорыта айтқанда, теріні таза ұстауға, оны шынықтыруға, гигиеналық талаптарды орындауға бала кезден бастап дағылдану қажет

ТЕРІНІҢ ҚАЛЫҢДЫҒЫ

- Терінің қалыңдығы 0,5 мм-ден 5мм-ге дейін болады. Ең жұқа тері көздің айналасында және дененің өзге сезімтал жерлеріде орналасқан. Ең қалың тері табанда болады. Оның қалыңдығы 5 мм-ден асуы мүмкін. Әсіресе жалаң аяқ жүретіндердің табан терісі қалыңырақ болады. Ол табанды зақымданудан сақтау үшін қалыңдайды.

ТЕРІНІҢ ҚОРҒАНЫШТЫҚ ҚЫЗМЕТІ

- Сыртқы ортаның механикалық әсерлерінен қорғайды. Суықтан, ыстықтан, ауру қоздырушы микробтардан, зиянды заттардан да қорғайды. Мысалы, дене түрлі қатты соққы алған кезде сүйектер мен ішкі мүшелерді терінің үшінші қабаты – май жасұнығы қорғайды.
- Ультракүлгін сәулелерден қорғау жоғары қабат жасушалары – эпидермисте түзілетін тері пигменті – меланин арқылы жүзеге асырылады

-
- Бөлу қызметі зат алмасумен тікелей байланысты. Тер арқылы су, аммиак, несепнәр (мочевина), минералдық тұздар және т. б. заттар бөлінеді. Тердің тәуліктік бөліну мөлшері сыртқы ортаның температурасына, атқаратын жұмысқа байланысты. Сезгіштік қызметі теріде болатын сезгіш жасушалар мен жүйке талшықтарына байланысты. Солар арқылы температураны, ауырсынуды және т. б. сезеді. Жылуды реттеу қызметі дене температурасының бірқалыпты деңгейде сақталуымен байланысты

-
- Тері ескіреді, бірақ түлей отырып, ол терінің қайта өсіп шыққан бөлшектерімен алмасып отырады. Эпидемистің ең төменгі жағындағы ұсақ жасушалар бөліне отырып, жаңа жасушалар түзеді. Олар біртіндеп жоғарыға көтеріледі де, тіршілігін жояды және тығыз мүйізді денемен толығып отырып, мықты қабат құрайды. Терінің бүкіл беткі қабаты 4 апта ішінде біртіндеп ескіріп, жаңа жасушалармен алмасып отырады.

НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА РАҚМЕТ!!!

- . Дайындаған:Алиман Ақбота Қтә-9-19тобы
- Тексерген:Тугельбаева С.М